

pregrešne domišljije uže pri mladini zatirati in vničevati, ter je počasi izmed ljudstva popolno iztrebiti.

Ako učitelj pri šolski mladini gledé zdravstva to doseže, kar sem ravno omenjal, dosegel je ob enem tudi svoj namen tako, da mu v tem obziru vest kaj očitati imela ne bode, ker s tem ni le skrbel za zdravje svojim učencem na malem prostoru šolske sobe in le za šolski čas, nego čuval je nad njihovim zdravjem uže ob času, ko so bili za šolo še nedorasli, a ob enem jih je pa tudi s potrebnim orožjem preskrbel, s katerim bode jim moč v njihovem javnem življenji za najdražji zaklad njihov, za ljubo, drago „zdravje“ skrbeti, je varovati in ohraniti.

M. Rant.

Rim nas ljubi.

Spisal Ivan Lavrenčič.

Z žalostnim, otožnim srcem prebiramo povestnico naših pradedov. Kaj bi je ne! vsaj skoro slehrna nje stran spisuje nam ljute, strašne boje, katere so morali biti za obstanek svoj s sovražnimi svojimi sosedi in z drugimi barbarskimi rodovi, ki so razlivali se, enako pogubonosnemu mrčesu, po pokrajinah njihovih. Videti je bilo, da hočejo in morajo ukončati narod slovanski. Pač zaman niso brusili meča, ker severnih Bodricev in Luticev uže dolgo ni — izginili so za vselej. V svoji surovosti dosegli bi bili še več, ali moč, sočnost, pogum dajalo je sv. nebo našim očetom, da viteško stavili so se v bran, čestokrat premagali sovraga in oddahnili se — ali žal le za trenutek! Komaj je opešala in izginila ena sila, vzdignila se je druga; nov boj se prične in podlegli, obupali bi bili naši pradedje, da vsaj ena velevažna, čila moč ne bi bila delila jim tolažbe, izdatne podpore — in to je bil Rim, vsem narodom enako pravičen. Strpeti ni mogel, da bi bile udušile narod naš tuje sile, hotel je in potrudil se, da se ohrani, živi ter da vživa enako drugim po božji naredbi priznate mu pravice — zato potegoval se je za-nj ne z mečem sicer, a z veljavno svojo besedo; delil mu dobrote, zanimival za njega napredek vse dni, vzlasti v devetem stoletji za bratov solunskih in v času najnovejšem. Uverimo se!

Uže v prvih stoletjih po Kristusu pošiljal je Rim duhovnike v slovanske pokrajine iz najboljšega namena, da zasveti in razširjuje se v naših pradedih luč Gospodova, da jih duševno prerodi, izreda, oživlja, pomaga v nebesa in časno osreči. Vzvišeno poslovanje dušnih pastirjev zlorabili so slovanskemu razvoju — sovražni duhovi; vplivati so znali na nje; da ponemčevali so ljudstvo in se trudili odtrgati je vladarjem domačim. Le ti opazili so nepoštene pogubljive namene ptujih gospodov — zato iznebili bi bili se srčno radi vzlasti nemških svečenikov. A kje vdobita družih, boljših, če možno veččih jezika slovanskega? to bilo je težavno — domačega sinu niti enega niso imeli sposobnega v istem trenutku za preimenitno delo. V zadregi pomagalo jim je milo nebo, ki je dovedlo jim iz dalnjega Carigrada dva vrla brata, porojena v deloma slovanskem Solunu. Ne le, da sta bila slovanskega jezika popolnoma zmožna, prinesla sta sabo prevod sv. pisma v domači besedi. Uže to in nju srčna ljubezen do naših pradedov, pripomogla je, da ljudstvo oklenilo se ju je tesno in slovo duhovnikom ptujim. Nehotè umikajo se ti vrlima bratoma in vračajo se v svoje nemško domovje, trdno nadejaje se, da vrnejo se kmalu. In izvestno bi bili se tudi, da veljalo bi nje, nemške kneze in sploh bratoma in nam sovražne duhove. Dasi so napeli vse sile ter črnili sv. blagovestnika v Rimu, da zapeljujeta ljudstvo,

da podučujeta je v jeziku barbarskem — slovanskem in še celó opravljata v njem daritev najsvetejšo — vendar opravili niso ničesar. Rim pokazal je jasno, da enako drugim rodovom ljubi nas.

Spoznal je, da tožbo je narekovala le zavist, sovražstvo, in zlobni, sebični nameni; uvidel je, da tožniki ne brigajo se toliko za vero v Slovanih, marveč za svoje interese, svoje gospodstvo — zato prezrl je njihovo pritožbo. Prevrat blagodejni sv. očeta Nikolaja celó razveseli, ker čul je uže, da po vrlih bratih solunskih se krščanstvo oživlja, utrjuje in širi brzim korakom; uvidi tudi, da vspeh še sijajnejši bodeta dosegla, če podeli jima vikše cerkveno dostojanstvo ter posveti povoljno število slovanskih mladeničev — prav nju duha — v mašnike. Misel to izpelje njemu naslednik papež Hadrijan II., ki posveti ju v Rimu, v cerkvi sv. Petra v škofa ter blizu 50 nju učencev v svečenike. Ker pa je bila volja božja, da v malih dneh 14. svečana l. 869. modrijan Ciril umrè, odlikuje ga sv. oče in ž njim izvestno vse Slovane, da pokoplje njega čestita telesne ostanke z največjo častjo v lastno svojo rakev v cerkvi sv. Klemenca.

„A da sem posvetil Metodija v škofa — misli si sv. oče — pomogel nisem njemu in ne njega ljudstvu zadostno; odvisen in ostane kot škof služen nemškemu, solnograškemu metropolitu in deloma vladiki pasovskemu: roke so mu zvezane, prosto gibati se ne more — tedaj prostosti, samostalnosti mu je treba.“ V to svrhu ne preišljuje se dolgo, da osnuje panonsko-moravsko nadškofijo ter imenuje Metodija nje metropolitom in posebej poslanikom svojim za pokrajine slovanske.

V svoji dobrohotnosti potrdil je tudi prevod sv. pisma v besedi slovenski in še celó dovolil slovensko liturgijo, proteč z izobčenjem onemu, ki bi si usojal grajati naredbo in jezik slovenski „qui autem, ausus fuerit aliter persuadere vobis vituperans litteras linguae vestrae sit excommunicatus“ — tako je pisal isti sv. oče Hadrijan II. knezu Rastislavu in Kocelju.

Izvestno je, da z veseljem nepopisljivim začuli so knezi, pradedi naši i Metodij, da krepko se poteguje Rim za-nje, vzlasti pa, da je odlikoval sv. blagovestnika in izredno počastil njihov jezik. So li nasprotniki molčali? Ne! Takoj so napisali pritožbo in poslal jo v Rim, češ, da rimska stolica krati in ruši njihove pravice. A sv. oče zagovarja temeljito svojo vrhovno cerkveno oblast, postavne svoje naredbe in niti za las ne odneha. Vidè, da papežu ne morejo do živega, planejo na Metodija, sodijo ga samovlastno in tirajo v ječo daleč tja na Bavarsko, kjer je preživel v bedi dve in pol leta.

Med tem zaspal je v Gospodu našim očetom in apostolu iskreni prijatelj in dobrotnik Hadrijan II. Hvala Bogu, da dobil je vrednega naslednika Ivana VIII. Zvedoč o nečloveškem dejanji pošlje takoj svojega poslanika Pavla Jakinskega s posebnimi pooblastili na Nemško, Panonijo in Moravijo, da se krepko potegne za Hadrijanove odloke, kakor tudi, da oprostí Metodija in cerkveno kaznuje sokrivate svečenike. Le ti izgovarjajo se, skušajo se oprati — a zaman.

Izmisljijo si kmalu novih laží; dolžé namreč Metodija krivoverstva Grkom vlastnega: da izhaja sv. Duh le od Očeta, ne pa tudi od Sinu“, in, da opravlja službo božjo v jeziku barbarskem v to svrhu, da prikriva drugim svoje zmote — za te svoje nakove pridobé z zvižajo omahljivega moravskega kneza Svatopluka, vrlemu Rastislavu naslednika.

(Konec prih.)

od vasi do vasi in se veselili, prijatelji in znanci so se obiskovali in pogovarjali o dobri letini, ki je sedaj tako rekoč zagotovljena. Kakor je bilo v starodavnem času, prav tako je še dandanes.

Drugo polovico meseca maja in prvo polovico junija posmodi žareča sapa šamsinova vse zelenje, in najrahljeji vetrič vzdigne uže sila prahu, da se vse kadi. Ob tem času pritisnejo kužne bolezni in poberó mnogo ljudi. Ali kmalu bode odleglo. Ponoči 17. junija obrne se na bolje. To noč pade čudotvorna kapljica iz nebes v reko, trdi starodavna pravljica, in vsled te kapljice začne se Nil napenjati. To noč prebije večina prebivalcev zunaj pod milim nebom ob bregu blagodejnega veletoka, ali pa na plošnatih strehah. Povsodi se veselé, jedò, pijó in plešejo, pa tudi marsikaj vražnega uganjajo, češ, da bi uganili, ali bode dobra ali slaba letina. Na teraso hišino položé testa; če se napne, to je dobro znamenje in pomenja rodovitno leto in dosti sreče, ako se ne napne, pa pomenja slabo letino, pomanjkanje in dragino.

To noč pobegnejo kužne bolezni, tako trdi prosto ljudstvo, in ni se bati več nove morije za eno leto. S početka Nil počasi raste, potem čedalje hitreje, in to vsak dan naznanjajo za to postavljeni klicarji. Mera, na katero merijo visočino vode, pa je velik zidan vodnjak, sredi katerega stoji osmorobat steber z vrezanimi imeni in znaki. Vsak opazovalec ima dečka pri sebi, s katerim se pomenjuje. Klicar, na priliko, veli: „Bog je dal obilnosti, reko je napel in zemljo namočil.“ In deček odgovarja: „Pa gore, peščene poljane in polje“.

Kedar voda stopi do neke gotove visočine, gredó klicarji od hiše do hiše gospodarjem srečo vošit in navadnih darov pobirat. Nil raste in raste, uže je segel do 16. črte, in to naznanjajo klicarji z lepimi, prikupljivimi besedami. Z zastavo v roki hité od svečano opravljenih dečkov obsuti iz ulice v ulico, in glasno oznanjujejo to veselo novico. Včasih pa vlada ukani ljudstvo, zlaže se, da voda više stoji, kakor je res, in to zato, ker po stari navadi ne sme popreje pobrati davka poljskega in zemljiškega, dokler voda ni nastopila do določene visočine.

Na to gredó in med vsakojakimi vesellicami prederó jez, ki zapira ustje vodovoda kahirskega. Blizo ondi, kjer jez prebodó, stojé šotori, v katerih je na prodaj kava in šerbet, sadje in druge jedi. Glumači in plesači uganjajo svoje norije pred ustjem vodovodovim, na reki pa je polno čolnov in barčic. Ena barčica, „akkabah“ se jej pravi, odlikuje se izmed vseh. Po vrvju visí vse navskriž svetilk, zvezd in drugačnega lepoticja. Preden so si Arabci Egipt osvojili, pripeljali so vsako leto na taki barčici lepo opravljeno devico, ki so jo po starodavni navadi v vodo vrgli, češ, da bi s to žrtvo izdatnega naplava izprosili. Dandanes postavijo v suhi vodovod iz ila in blata nilskega zmašeno podobo, ki jej pravijo Nilova nevesta. Otroci skačejo okrog nje, odraščeni pa se zabavajo z godbo in z raketi. Kedar solnce vshaja, zagrmé topovi z grada kahirskega, ljudstvo pa zažene vik in krik, sedaj bodo jez prebodli vpricho najviših oblastev deželskih. Cele trope otrok stojé in čakajo vode v vodovodu, potem brodiyo po njej, in dražijo Nilovo nevesto, ki jo voda kmalu strga in zdrobi.

Voda čedalje bolj dere v vodovod, kanoni pokajo, godba svira, začne se ples in druge veselice. Dne 26. ali 27. septembra nastopi Nil do redne svoje visočine. Klicarji gredó še enkrat in poslednjikrat okrog ljudi, da poberó navadne darove. Vsa dolina nilska je velika vodna planota. No, voda začne padati, pokažejo se više ležeči kraji in polje, in da-si se proti koncu decembra še vidijo tu in tam mala jezera in mlake, vendar pola-

goma tudi ta izginejo, in s početka marcija teče Nil zopet enakomerno po svoji strugi.

Po Nilu se ravna egipški kmet. Pšenico, ječmen, razno sočivje, deteljo, lan, zelje, tobak, konoplje, divji žefran, salato, korijander, mak, vodne melone in kumare seje in sadi od avgusta do novembra, kajti ta mlada setev se sosebnó dobro počuti pod odejo nastopajoče vode.

V 50—110 dneh so ti sadeži uže dozoreli, in se koj pospravijo; potem se posejejo in posadé poletni sadeži: riž, koruza, dura, cukrov trst, bombaž, sezam, kava, indika, brošč, več vrst vodnih melon, kumare in čebulaste rastline. Ti sadeži pa obrodé le ondaj, če se jim priliva, zato imajo ob vsem Nilu zajemavnih koles, ki vodo na njive napeljujejo, kakor tudi takrat pomagajo z vodo, kedar je bil Nil premalo visoko nastopil. Po izdatnem naplavu je vselej nenavadno dobra letina. Tudi je znano, da je bil Egipt v starem času žitnica rimska. Skoraj za vsak mesec skozi leto dozore tu vrtni sadeži, katerim pa se mora dajati potrebne vlage, da se obnesó.

Rim nas ljubi.

Spisal Ivan Lavrenčič.

(Konec.)

Pač sumljiva vidi se sv. očetu zatožba, ker podpira jo Metodijev knez; ali vendar se v svoji sodbi ne pre-nagli. Čudno res misli si, da bi Metodij drugače zamogel učiti, nego uči in veleva učiti rimska stolica — on, ki je dokazal jasno uže čestokrat, da se ne strinja z očetom verskega razkola, Fotijem? on, ki se je dal v Rimu in ne v Carigradu v škofa posvetiti ter on, ki tako živo hrepeni dovesti vse Slovane v pravo cerkev Gospodovo in s katero jih je uže tesno združil v ogromni večini?! Hoče se prepričati, vsaj njegove sovražnike in vseh Slovanov spoznal je uže do dobrega, katerim je le želja goreča, da bi duševno ukončali njega in njegove zveste ovčice. Skoro izvestno sodijo apostola krivo — pride naj v Rim, da se prepriča o delu in pravovernosti njegovi.

Z mirno vestjo nakloni se sv. mož pozivu ter dokaže v rimskem najvišem cerkvenem zboru v izredno veselje papeža Ivana VIII. in vseh prisotnih dostojanstvenikov, da se v vsem popolnoma strinja z naukom Jezusovim in njega sv. cerkve. Zbor odobruje njegovo delo in laskovo pohvali ga vzlasti sv. oče pismeno knezu Svatopluku. Priporoča mu in prosi ga, da izprejme Metodija z veseljem, z dostojno častjo, kot svojega lastnega vikšega pastirja. Tudi veleva, da so mu vdani in v vsem pokorni vsi mašniki, dijakoni bodi-si slovanskega ali družega rodú, in sicer tako, da ničesar ne storé, da bi on ne vedel. Če bi pa bili nepokorni in se ne hoteli poboljšati, naj jih odstrani. V istem pismu odobruje slovansko liturgijo, ker niti zdravi veri ali nauku ne nasprotuje, bodi-si sv. mašo brati ali sv. blagovestje v slovanskem jeziku, da je le prevod dober in razlaga.

Je li pa vdobil Svatopluk papeževo pismo? — ne! Nasprotniki so skrili list pravi in izročili mu pismo izmišljeno, v katerem se zatrjuje, da je Metodij preklical svoje zmote ter da papež brezpogojno prepoveduje v slovanskem jeziku sv. mašo pevati ali brati. Knez veruje, kar čita in vede se mrzlo, sumljivo do sv. blagovestnika. Metodij srčno žalosten toži mu, da krivo sodi o njem in ukazu — pismu papeževem, a knez ne dá se poučiti. Sedaj pritoži se sv. mož Ivanu VIII.,

ki takoj knezu stvar razjasni in potolaži Metodija v lastnoročnem pismu. Svatopluk spozna svojo zmoto in oklene se tesno svojega apostola, ali žal, da prepozno — umrl je Metodij, malo prej pa Ivan VIII., ki je toliko uslug storil sv. možu ter našim pradedom in nam delil neprecenljivih dobrot, da zasluži s svojima prednikoma najodličnejše mesto, ne le v cerkveni i v svetni naši povestnici devetega stoletja.

Pač res! niti slaven ne časten bi bil deveti vek za narod naš, da mu ni došel Rim na pomoč. Nasprotni nam duhovi pregnali bi bili takoj sv. brata, a ž njima zatrli naših očetov in naš obstanek ter ob enem razvoj vsestranski — postali bi bili njihovi slugi. Sv. vera se ne bi bila ukoreninila, še manj razširila skoro po vseh pokrajinah slovanskih. In tudi pismenost naša in književnost zamrla bi bila takoj po rojstvu svojem; slovenskih knjig ne bi bili vdobili pradedi naši, še manj srečo doživeli, da bi bili kedaj čuli v sladkem svojem jeziku pevati ali brati daritev najsvetejšo, s čemur se ne more ponašati doslè še noben narodov evropskih. Hvala tedaj rimski stolici — papežem Nikolaju, vzlasti Hadrijanu II. in Ivanu VIII., ki sta dokazala jasno dejanski, da Rim želi nam vsega najboljšega, nas brani, podpira, pomaga, radovoljno; da! istinito spoštuje — ljubi, v čemur nas več ali manj uverujejo in vsi nju nasledniki, posebno v času najnovejšem Leo XIII.

Komaj je zasedel sv. oče prestol svoj apostoljski, ozrl se je uže na nas; žal na ogromno večino z rosnim, solznim očesom, vidi namreč, da razrušena je vez verska med nami, da zlobna roka, ne slovanska — ptuja, grška odtrgala je svetemu rimskemu sedežu toliko naših bratov na jugu in severu, ne v srečo, marveč v veliko, zeló občutljivo nezgodo njihovo in našo. On pomagal nam bi rad, združil nas zopet in objel vse v svoji ljubezni — zato poslal nam je pismo, okrožnico, v kateri nas spominja zlatega nam devetega veka in oziraje se na sedajnost piše med drugim: Srčno želimo in potruditi se hočemo, da ljudstvo slovanskega plemena podučuje v prihodnje večje število vladik in duhovnikov, da te utrjuje v veri pravi, v pokorščini do prave cerkve Gospodove ter vedno bolj spoznava, koliko blagosti pritaka iz katoliške cerkve v domače življenje in v vse stanove v državi. Zakaj za one cerkve — slovanske — zeló skrbimo in ničesar bolj ne želimo, nego, da bi zamogli v srečo njihovo jih združiti vse z neprestano vezjo edinosti, ki je največa in najboljša zveza blagosti.

In resnično sv. oče trudi se neumorno, da bi nas združil v našo blagost. Pred 4 leti zatrjeval nam je v Rimu ustmeno, a za nas laskovem svojem govoru, da prosi in moli, da bi skoro spoznali naši bratje cerkve iztočne zmoto svojo in povrnili se v cerkev pravo, s katero sta nje in nas tako tesno združila sv. Ciril in Metodij. Upa pa tudi, da trud in molitev njegova ter nas njihovih pravovernih bratov ne bode zama, ker i sv. brata nad zvezdami gojita gorečo željo in prosita Boga, da se združimo skoro; in v onih dveh prošnji zaupa sv. oče posebno, vsaj tudi v to svrhu zaukazal je, da ju časti in proslavlja vesoljna katoliška cerkev dne 5. julija vsacega leta. Da! sv. oče Leo XIII. upa tako trdno, da v proroškem duhu prorokuje in vidi slogo vseh Slovanov z Rimom, pisoč, da ko se povrne edinost verska med nami, povrnili se bode vsestranski blagostan — tedaj s ponosom ozirala se bode cerkev na nas in tudi najodličnejše mesto čaka nas v oziru svetnem v družbi narodov evropskih in azijskih.

Smelo se nadejamo tudi mi, da prorokovanje sv. očeta se bode izpolnilo; molitev, trud, ljubezen omehčati, ogreti zamore srce še tako trdovratno, pre-

gnati zaslepljenost in temo še tako hudo — tedaj giniti, zdramiti i naše brate cerkve iztočne; le stanoovitnosti v molitvi, prošnji, trudu je treba, in došel bode trenutek zaželjeni, da spoznavali bodo vedno bolj in bolj svojo zmoto in polagoma približevali se edino pravi cerkvi — Rimu in približali se nam, ki željno, hrepeneče pričakujemo, da jih pozdravimo, objamemo, poljubimo kot brate i po veri; a tudi, da slovesno sklenemo prijateljstvo večno, najzvestejše v složno, neumorno delovanje, da dosežemo prorokovani blagostan vsestranski, katerega veselil se bode srčno z nami vedno nam prijazni, iskreno ljubeči nas Rim.

Naši dopisi.

Iz Železnikov konec julija. [Zakasnjeno.] (*V moj zagovor in obrambo.* — Dalje.) Da sem bil tudi jaz za „bralno društvo“ vnet, naj posnamejo čč. gg. bralci in moji znanci iz tega, da sem prepustil (ker imam, hvala Bogu, svoj lastni dom) moje šolsko stanovanje, katerega poprej na večkratno zahtevanje tudi proti dobri plači nisem nikomur hotel dati v najem, društvu brezplačno kot bralno sobo. Mislil sem, da bodo po hvalevrednem izgledu sosednih Selc hodili ljudje o prostih urah v šolo brat, in včasih se bode napravila še kaka primerna veselica. A, — motil sem se. Komaj pričelo je društvo svoje delovanje, jelo se je zdajci tudi šopiriti in košatiti. Napravimo si zastavo, djalo se je! Jaz sem človeku, ki je bil v tej zadevi menda dvakrat pri meni, svetoval, naj se to za prvi čas, ali vsaj dotle odloži, da se društvo nekoliko umesti in vkrepi. Pa, nič; — zastava mora biti, in to: dragocena zastava! Kdor vé, koliko revščine je v našem kraju, in kako je ona na zunaj celó še na dokaj slabejem glasu (dokaz temu je, da za našo zdravniško službo noče nihče prositi); kdor dalje vé, koliko imamo pri nas družih dokaj bolj potrebnih reči za omisliti in vpeljati, previdel bo, da moj svet zarad zastave ni bil nespameten, marveč priporočljiv. Res je sicer, da so bili doneski prostovoljni; tajiti se pa tudi ne dá, da je marsikdo dal v ta namen denar, ki bi se mu bil morda na deset družih strani dobro prilegel. A, edino pri dragoceni zastavi ni imelo še ostati; kot gobe po dežji rastli so koj zopet drugi, tretji, četrti in peti predlog, vsi za precejšno število udov več ali manj z dost občutnimi davšinami sklenjeni. Ker je meni vse to vedno manj dopadalo, in sem videl, da bi moji ugovori v odborovih sejah ne bili mnogo izdali (dokaz tega je seja, ko se je konečno sklepalo, katere slike pridejo na zastavo), jel sem se potegovati polagoma nazaj, ali kakor bi se drugače reklo: nisem maral hoditi z odborom „čez grm in strm“. Toda: to je bil grozen greh moj, za katerega se mi je prisodila javna pokora. Napadli so me....., gotovo v dokaz svoje izobraženosti, najprej v „Ljublj. Listu“.

Napad ta bil je o času, ko sem bil tako z opravili zadrénjan, da nikakor nisem vtrpel, odgovarjati na-nj. Toraj zdaj o tej priliki kaj malega, površnega. Kar se tiče moje izjave gledé c. kr. obrtnega nadzornika, čuli so pač zvoniti moji nasprotniki pri neki cerkvi, pa ne vedé, pri kateri. Gosp. nadzornika tudi jaz želim; naj le pride; a prvo, kar naj bo storil, bodi to, da prešteje tukajšnje aktivne gg. fužinarje, ter naj poizveduje, zakaj so vsi drugi morali zadnja leta odpustiti svoje delavce. Morda iz dobičkarije? Kaj še! In če imajo pisalci, ne: naši gg. Samaritani res toliko sočutja in skrbljivosti za „zboljšanje stanja“ naših revnih kovačev, kdo pa lažej pomaga, kakor ravnooni. „Cvenk“ imajo (razun enega) menda vsi; kovačnic (jéš) je tukaj dovolj naprodaj, ali